

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

22. siječnja 2015. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 5. točka 3. – Posebne nadležnosti u stvarima koje se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazidelikte – Autorska prava – Sadržaj u elektroničkom obliku – Objava na internetu – Utvrđivanje mjesta štetnog događaja – Kriteriji“

U predmetu C-441/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Handelsgericht Wien (Austrija), odlukom od 3. srpnja 2013., koju je Sud zaprimio 5. kolovoza 2013., u postupku

Pez Hejduk

protiv

EnergieAgentur.NRW GmbH,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (izvjestitelj) i A. Prechal, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za P. Hejduk, M. Pilz, *Rechtsanwalt*,
- za EnergieAgentur.NRW GmbH, M. Wukoschitz, *Rechtsanwalt*,
- za češku vladu, M. Smolek i J. Vlácil, u svojstvu agenata,
- za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes i E. Pedrosa, u svojstvu agenata,
- za švicarsku vladu, M. Jametti, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, A.-M. Rouchaud-Joët i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 11. rujna 2014.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. točke 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001, L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).
- 2 Taj zahtjev upućen je u okviru spora između P. Hejduk, s prebivalištem u Beču (Austrija), i društva EnergieAgentur.NRW GmbH (u daljnjem tekstu: EnergieAgentur), sa sjedištem u Düsseldorfu (Njemačka), o zahtjevu za utvrđivanje povrede autorskih prava zbog stavljanja na raspolaganje fotografija koje je snimila P. Hejduk bez njezine suglasnosti na internetsku stranicu EnergieAgentura.

Pravni okvir

Uredba br. 44/2001

- 3 Iz uvodne izjave 2. Uredbe br. 44/2001 proizlazi da je, u interesu ispravnog djelovanja unutarnjeg tržišta, njezina svrha provođenje toga da „[...] države članice koje ova Uredba obvezuje usvoje propise za ujedinjavanje pravila o sukobu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima te za pojednostavljivanje formalnosti s ciljem brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja sudskih odluka“.
- 4 Uvodne izjave 11., 12. i 15. te uredbe određuju:

„(11)

Propisi o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljivi i utemeljeni na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika, pri čemu takva nadležnost mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica. Domicil pravne osobe mora biti autonomno utvrđen kako bi zajednička pravila bila transparentnija i kako bi se izbjegli sukobi nadležnosti.

(12) Osim domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove za utvrđivanje nadležnosti, utemeljene na bliskoj vezi između suda i postupka ili radi olakšavanja ispravnog suđenja.

[...]

(15) U interesu skladnog zadovoljavanja pravde potrebno je smanjiti mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osigurati da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude. [...]“

- 5 Pravila o nadležnosti nalaze se u Poglavlju II. navedene uredbe.
- 6 Članak 2. stavak 1. Uredbe br. 44/2001, koji se nalazi u odjeljku 1. poglavlja II., naslovljenom „Opće odredbe“, glasi kako slijedi:

„Uz poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi se pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.“
- 7 Članak 3. stavak 1. te uredbe, koji se nalazi u navedenom odjeljku 1., određuje:

„Protiv osoba s domicilom u državi članici može se podnijeti tužba pred sudovima druge države članice samo na temelju pravila iz odjeljaka 2. do 7. ovog poglavlja.“

- 8 Članak 5. točka 3. navedene uredbe, sadržan u odjeljku 2. poglavlja II. te uredbe, naslovljenom „Posebna nadležnost“, glasi kako slijedi:

„Osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena:

[...]

- 3) u stvarima koje se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazi-delikte, pred sudovima u mjestu u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi.“

Direktiva 2001/29/EZ

- 9 U skladu s člankom 1. stavkom 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.):

„Ova se Direktiva odnosi na pravnu zaštitu autorskog i srodnih prava u okviru unutarnjeg tržišta, s posebnim naglaskom na informacijsko društvo.“

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 10 Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je P. Hejduk profesionalna fotografkinja specijalizirana za arhitekturu, čiji su uradak, među ostalim, fotografije radova austrijskog arhitekta Georga W. Reinberga. Taj je arhitekt u okviru seminara koji je 16. rujna 2004. organizirao EnergieAgentur uz suglasnost P. Hejduk upotrijebio njezine fotografije kako bi prikazao svoja zdanja.
- 11 Nakon toga je EnergieAgentur bez suglasnosti P. Hejduk i bez navoda o autorskim pravima učinio te fotografije dostupnima i omogućio njihovo preuzimanje sa svoje internetske stranice.
- 12 Smatrajući da je EnergieAgentur povrijedio njezina autorska prava, P. Hejduk je pokrenula postupak pred Handelsgerichtom Wien radi naknade štete u iznosu od 4050 eura te objave presude na trošak tog društva.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev navodi da se P. Hejduk, kako bi opravdala izbor tog suda, poziva na članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001. EnergieAgentur podnio je prigovor međunarodne i teritorijalne nenadležnosti Handelsgerichta Wien tvrdeći da njegova internetska stranica nije usmjerena na Austriju te da puka dostupnost te stranice u toj državi članici nije dovoljna za to da taj sud bude nadležan.
- 14 U tim je okolnostima Handelsgericht Wien odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebaju li članak 5. točku 3. Uredbe [br. 44/2001] tumačiti tako da u sporu o povredi autorskom pravu srodnih prava koja je počinjena tako što je fotografija učinjena dostupnom na internetskoj stranici, pri čemu se ta internetska stranica vodi pod vršnom domenom države članice koja je različita od one u kojoj nositelj prava ima prebivalište, nadležnost postoji samo

— u državi članici u kojoj navodni povreditelj prava ima svoje sjedište kao i

— u državi članici/državama članicama na koju/koje je ona po sadržaju internetske stranice usmjerena?“

O prethodnom pitanju

- 15 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 tumačiti u smislu da je, u slučaju navodne povrede autorskom pravu srodnih prava koja jamči država članica u kojoj se nalazi sud pred kojim je pokrenut postupak, taj sud nadležan za odlučivanje o tužbi o odgovornosti za povredu tih prava zbog objave zaštićenih fotografija na internetskoj stranici koja je dostupna na području pod njegovom nadležnošću.
- 16 S jedne strane, najprije valja podsjetiti da članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 valja tumačiti na autonoman i strog način (vidjeti u tom smislu presudu *Coty Germany*, C-360/12, EU:C:2014:1318, t. 43. do 45.).
- 17 Jedino derogacijom temeljnog načela navedenoga u članku 2. stavku 1. Uredbe br. 44/2001, o dodjeli nadležnosti sudovima države članice na čijem državnom području tuženik ima domicil, poglavlje II. odjeljak 2. te uredbe predviđa određen broj dodjeljivanja posebne nadležnosti, među kojima su i ona predviđena u članku 5. točki 3. navedene uredbe (presuda *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, t. 44.).
- 18 Iz sudske prakse Suda proizlazi da se izraz „mjesto u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi“ iz članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 odnosi kako na mjesto gdje je nastala šteta tako i na mjesto uzročnog događaja koji je doveo do nastanka štete, tako da bi tuženik mogao biti tužen, prema izboru tužitelja, pred sudom jednog ili drugog od navedenih mjesta (presuda *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, t. 46.).
- 19 U tom smislu, ustaljena je sudska praksa da se pravilo nadležnosti predviđeno u članku 5. točki 3. navedene uredbe temelji na postojanju posebno bliske veze između spora i sudova mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi, koja opravdava dodjeljivanje nadležnosti tim sudovima radi pravilnog suđenja i procesne ekonomije (presuda *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, t. 47.).
- 20 Budući da identifikacija jedne od poveznica priznatih u sudskoj praksi, navedenih u točki 18. ove presude, mora omogućiti utvrđivanje nadležnosti suda koji je objektivno u najboljem položaju da procijeni jesu li ispunjene pretpostavke za utvrđivanje odgovornosti tužene stranke, slijedi da se tužba može valjano podnijeti samo pred sudom na čijem se području nadležnosti nalazi mjerodavna poveznica (presuda *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, t. 48. i navedena sudska praksa).
- 21 S druge strane, valja pojasniti da, iako u glavnom predmetu P. Hejduk navodi da su njezina autorska prava povrijeđena objavom fotografija bez njezine suglasnosti na internetskoj stranici, ta tvrdnja se, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, odnosi konkretno na autorskom pravu srodna prava.
- 22 S tim u vezi valja podsjetiti da, iako je potrebno da autorska prava, osobito primjenom Direktive 2001/29, budu automatski zaštićena u svim državama članicama, ona su podvrgnuta načelu teritorijalnosti. Stoga ta prava mogu biti povrijeđena u svakoj od tih država članica u odnosu na primjenjivo materijalno pravo (vidjeti presudu *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, t. 39.).
- 23 Kao prvo, valja utvrditi da uzročni događaj, definiran kao događaj koji je uzrok navodne štete (vidjeti presudu *Zuid-Chemie*, C-189/08, EU:C:2009:475, t. 28.), nije relevantan za određivanje nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak kao što je onaj u glavnom predmetu.
- 24 Naime, u situaciji kao što je ona u glavnom postupku, u kojoj se navodni delikt sastoji u povredi autorskih i autorskom pravu srodnih prava objavom fotografija bez suglasnosti njihovog autora na određenoj internetskoj stranici, uzročnim događajem valja smatrati pokretanje tehničkog postupka prikazivanja fotografija na navedenoj internetskoj stranici. Stoga događaj koji uzrokuje eventualnu povredu autorskih prava izaziva ponašanje vlasnika te stranice (vidjeti *per analogiam* presudu *Wintersteiger*, C-523/10, EU:C:2012:220, t. 34. i 35.).

- 25 U predmetu kao što je onaj u glavnom postupku, radnje ili propuštanja koji mogu predstavljati takvu povredu mogu se locirati jedino u mjesto u kojem se nalazi sjedište EnergieAgentura s obzirom na to da je potonji tamo donio i proveo odluku da objavi fotografije na određenoj internetskoj stranici. Međutim, nije sporno da se to sjedište ne nalazi u državi članici kojoj pripada sud koji je uputio zahtjev.
- 26 Iz toga slijedi da se, u okolnostima kao što su one u glavnom postupku, uzročni događaj zbio u sjedištu tog društva i zato se ne može uspostaviti nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak.
- 27 Stoga, kao drugo, valja ispitati može li takav sud biti nadležan na temelju nastanka navodne štete.
- 28 Slijedom toga valja utvrditi uvjete u kojima, za potrebe članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001, šteta koja proistječe iz navodne povrede autorskih prava nastaje ili postoji mogućnost da nastane u državi članici različitoj od one u kojoj je tuženik donio i proveo odluku da objavi fotografije na određenoj internetskoj stranici.
- 29 S tim u vezi Sud je već pojasnio ne samo da se mjesto nastanka štete u smislu takve odredbe može razlikovati s obzirom na narav prava koje je navodno povrijeđeno, nego isto tako da mogućnost nastanka štete u određenoj državi članici ovisi o tome je li pravo, koje je navodno povrijeđeno, zaštićeno u toj državi članici (vidjeti presudu Pinckney, EU:C:2013:635, t. 32. i 33.).
- 30 Kada je riječ o tom drugom aspektu, u glavnom predmetu P. Hejduk navodi povredu svojih autorskih prava zbog objave njezinih fotografija na internetskoj stranici EnergieAgentura. Kao što među ostalim proizlazi iz točke 22. ove presude, nije sporno da su prava na koja se ona poziva zaštićena u Austriji.
- 31 Kada je riječ o mogućnosti nastanka štete u državi članici različitoj od one u kojoj EnergieAgentur ima svoje sjedište, to društvo naglašava da, s obzirom na to da njegova internetska stranica na kojoj su objavljene sporne fotografije djeluje pod imenom nacionalne vršne domene Njemačke, odnosno „de“, ona nije usmjerena na Austriju i da, slijedom toga, šteta nije nastala u potonjoj državi članici.
- 32 S tim u vezi iz sudske prakse Suda, suprotno članku 15. stavku 1. točki (c) Uredbe br. 44/2001, koji je protumačen u presudi Pammer i Hotel Alpenhof (C-585/08 i C-144/09, EU:C:2010:740), proizlazi da prema članku 5. točki 3. te uredbe nije potrebno da stranica o kojoj je riječ bude „usmjerena na“ državu članicu u kojoj se nalazi sud pred kojim je pokrenut postupak (vidjeti presudu Pinckney, EU:C:2013:635, t. 42.).
- 33 Slijedom toga, za potrebe utvrđivanja mjesta nastanka štete radi određivanja sudske nadležnosti na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 činjenica da internetska stranica o kojoj je riječ u glavnom postupku nije usmjerena na državu članicu kojoj pripada sud pred kojim je pokrenut postupak nije relevantna.
- 34 Stoga u okolnostima kakve su one u glavnom postupku valja smatrati da nastanak štete i/ili mogućnost njezinog nastanka proizlaze iz dostupnosti fotografija, u odnosu na koje postoje prava na koja se poziva P. Hejduk, u državi članici kojoj pripada sud pred kojim je pokrenut postupak putem internetske stranice EnergieAgentur.
- 35 Valja pojasniti da pitanje opsega štete na koju se poziva P. Hejduk ulazi u ispitivanje osnovanosti zahtjeva i nije relevantno u fazi ispitivanja sudske nadležnosti.
- 36 Međutim, valja podsjetiti da, s obzirom na to da zaštita autorskih i autorskom pravu srodnih prava dodijeljena u državi članici suda pred kojim je pokrenut postupak važi samo na području te države članice, sud pred kojim je pokrenut postupak na temelju mjesta nastanka navodne štete nadležan je samo u pogledu štete koja je nastala na državnom području te države članice (vidjeti u tom smislu presudu Pinckney, EU:C:2013:635, t. 45.).

- 37 Naime, sudovi drugih država članica u načelu ostaju nadležni, na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 i načela teritorijalnosti, za odlučivanje o šteti prouzročenoj autorskim i autorskom pravu srodnim pravima na području njihove države članice s obzirom na to da su u najboljem položaju, s jedne strane, ocijeniti jesu li stvarno povrijeđena navedena prava koja jamči država članica o kojoj je riječ i, s druge strane, odrediti narav prouzročene štete (vidjeti u tom smislu presudu Pinckney, EU:C:2013:635, t. 46.).
- 38 S obzirom na sva prethodna razmatranja na upućeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti u smislu da, u slučaju navodne povrede autorskom pravu srodnih prava koja jamči država članica u kojoj se nalazi sud pred kojim je pokrenut postupak, taj sud je, na temelju mjesta nastanka štete, nadležan za odlučivanje o tužbi o odgovornosti za povredu tih prava zbog objave zaštićenih fotografija na internetskoj stranici koja je dostupna na području pod njegovom nadležnošću. Taj sud nadležan je samo za odlučivanje o šteti prouzročenoj na području države članice kojoj on pripada.

Troškovi

- 39 Budući da onaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članak 5. točku 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti u smislu da, u slučaju navodne povrede autorskom pravu srodnih prava koja jamči država članica u kojoj se nalazi sud pred kojim je pokrenut postupak, taj sud je, na temelju mjesta nastanka štete, nadležan za odlučivanje o tužbi o odgovornosti za povredu tih prava zbog objave zaštićenih fotografija na internetskoj stranici koja je dostupna na području pod njegovom nadležnošću. Taj sud nadležan je samo za odlučivanje o šteti prouzročenoj na području države članice kojoj on pripada.

Potpisi